

I klimatpolitiken bör man akta sig för att lägga alla ägg i samma korg

Dagens Nyheter den 19 maj 2019

Den globala uppvärmningen utgör den kanske största utmaningen som mänskligheten stått inför. Parisavtalet 2015 ställde upp ambitiösa mål för att begränsa temperaturökningen. Men utvecklingen hittills tyder inte på att de kommer att uppnås.

En central fråga för de nordiska länderna är hur de i det läget bäst bidrar till den globala klimatpolitiken. Det är temat för det just utkomna nummer av *Nordic Economic Policy Review* (NEPR) som redigerats av John Hassler och mig.

Volymen behandlar olika aspekter på nordisk klimatpolitik. En första är hur den påverkar andra länder. Det kan ske på många sätt. Exempelvis kan så kallat koldioxidläckage uppkomma. Det betyder att minskade koldioxidutsläpp i Norden leder till ökade utsläpp i andra regioner. Det sker när minskad efterfrågan på fossila bränslen i till exempel Sverige bidrar till lägre världsmarknadspriser för dessa, vilket stimulerar efterfrågan i resten av världen. Det inträffar också om företag med stora utsläpp flyttar produktion till länder med mindre ambitiös klimatpolitik.

Minskade utsläpp bör vidare uppnås till lägsta möjliga kostnad. Det är effektivt att ett land betalar för utsläppsminskningar i ett annat land om de kan göras billigare där. Det avgörande är att de globala utsläppen minskar: för klimatet spelar det ingen roll var minskningen sker.

De nordiska länderna bör därför utnyttja den flexibilitet som EU-reglerna ger i fråga om att köpa utsläppsmöjligheter från andra medlemsstater också för den del av ekonomin (inhemska transporter, bostäder och så vidare) som inte omfattas av EU:s ordinarie system för utsläppshandel.

Men den viktigaste aspekten är förmodligen att de nordiska länderna är så små. De direkta climateffekterna av mindre utsläpp i Norden är därför marginella. Det gäller också de ovan diskuterade koldioxidläckagen. Däremot kan andra indirekta effekter vara av stor betydelse.

Politiker betonar ofta demonstrationseffekter, alltså att andra länders politik kan påverkas att bli mer ambitiös om de nordiska länderna visar att det går att kombinera stora nationella klimatansträngningar med tillväxt.

Det brukar också hävdas att det är lättare att övertyga andra länder om att de ska ta på sig kostnader för att motverka klimatförsämringen om vi själva gör det. Det ligger förmodligen mycket i den argumentationen även om det också finns en risk att en klimatpolitik som visar sig dyr kan avskräcka andra.

Den effekt som betonas mest i NEPR-volymen – främst av Mads Greker, Rolf Golombek och Michael Hoel – är emellertid en annan, spridning av ny grön teknologi till andra länder. Det kräver både att de nordiska länderna har komparativa fördelar i utvecklingen av vissa teknologier och att dessa har stor potentiell användning i resten av världen. Exempel som nämns är offshoreproducerad vindkraft (Danmark och Norge) och koldioxidlagring (Norge).

Chanserna till teknologiska genombrott av global betydelse ökar om de nordiska länderna kan samarbeta om sådana projekt. Inriktningen bör då vara just att bidra till internationell teknikspridning, inte att vinna konkurrensfördelar för inhemska i förhållande till utländska företag.

En ytterligare idé, som diskuteras av Naghmeh Nasiritousi och Karin Bäckstrand i deras bidrag, är klimatklubbar: länder med särskilt stora klimatambitioner kan bilda en sådan klubb inom vilken man beviljar varandra ömsesidiga förmåner. Tanken är att på så sätt stärka drivkrafterna även för andra att höja sina ambitioner för att få delta.

Klimattullar på import av varor som produceras med stora koldioxidsläpp som följd kan vara ett sätt att organisera en klimatklubb på. Sådana förslag har framförts i den internationella klimatkussionen (och även av Miljöpartiet i Sverige). De nordiska länderna skulle kunna verka för att EU-länderna inför sådana tullar.

Klimattullar kan ses som ett näst-bästa-alternativ för att öka kostnaderna för klimatutsläpp i länder som inte reducerar sina utsläpp tillräckligt, inte minst USA där Trumpadministrationen planerar att lämna Parisavtalet. Samtidigt finns risken för protektionistiska missbruk av sådana tullar. Och det är lätt att se hur de skulle kunna leda till eskalerande handelskrig i en situation där sådana redan pågår.

Det ideala vore om regler för klimattullar kunde utarbetas inom Världshandelsorganisationen (WTO). Men det är förmodligen också i bästa fall en mycket tidsödande process och i värsta fall inte en framkomlig väg ens på lång sikt.

Min slutsats är att det bästa bidrag som de nordiska länderna kan ge till att bekämpa klimatförsämringen är genom teknikutveckling som kan komma andra till del och att det kräver mer av nordiskt samarbete för att få maximal effekt. Men inte heller en sådan politik är riskfri. Det finns många exempel på misslyckade näringspolitiska stöd när politiker har försökt identifiera framtidsbranscher.

Det är ett starkt argument för att inte "lägga alla ägg i samma korg" utan ha en rimlig grad av diversifiering av stödinsatserna för grön teknologiutveckling.

Lars Calmfors